

Hambaarstide ühendused Eestis aastatel 1921–2008

Mare Saag, Rita Nõmmela, Ellen Lepasaar – TÜ Kliinikumi stomatoloogia kliinik, TÜ stomatoloogia kliinik

Võttesõnad: hambaarstide ajaloolised ühendused Eestis, Eesti Stomatoloogia Selts, Eesti Hambaarstide Liit

Esimene Eesti Hambaarstide Selts loodi Tartus 1921. a ning selle tegevusest võtsid osa ka teistest rahvustest hambaarstid. 2007. a ühinesid Eesti Stomatoloogia Selts ja Eesti Hambaarstide Liit, võttes uueks nimetuseks Eesti Hambaarstide Liit. Hambaarstide ühenduste tegevuse võib ajalooliselt jagada nelja perioodi, mille vältel on põhitegevusena pidevalt koordineeritud erialast täiendusõpet ning kujundatud välja stomatoloogilist strateegiat, viimastel perioodidel ka nõustatud Sotsiaalmiisteeriumi ning haigekassat eriala eksperdikomisjonide kaudu raviteenuse hindade ja kvaliteedi suhtes, samuti esindatud hambaarstide huve läbirääkimistel valitsusega.

2007. aasta augustis liitusid Eesti hambaarstide eriala ühendused Eesti Stomatoloogia Selts ja Eesti Hambaarstide Liit ning moodustatud uus ühendus sai nimeks Eesti Hambaarstide Liit. Nii soovis enamik uue ühenduse liikmetest. Selline nimetus peegeldab ka kõige paremini organisatsiooni tegevust. Alustades uut etappi, on õige aeg tagasi vaadata, milline on siiani olnud hambaarstide seltsitegevus Eestis.

Hambaarstide ühenduste tegevuse Eestis võib jaotada tinglikult nelja perioodi:

- 1921–1940,
- 1954–1997,
- 1998–2007,
- 2007 – praeguse ajani.

Nende perioodide vahel on tegevus peatunud või aeglustunud. Põhjuseks olid Eesti ühiskonnas toimunud suured muutused, mis nõudsid ka hambaarstide ühenduste tegevuse muutust ja uute tegevusvormide leidmist. Kõikidel perioodidel on olnud põhiülesandeks korraldada ühenduse liikmetele loenguid, seminare ja kursusi. Lektoriteks on olnud seltsi oma liikmed, ülikooli õppejõud ja spetsialistid teistest riikidest. Alati on oluliseks peetud ühiste probleemide lahendamist. Sellepärast võib rääkida järjepidevusest aastakümnete jooksul.

ESIMENE PERIOOD: 1921–1940

Eesti arstkond hakkas organiseeruma 19. sajandi lõpul. Algul koonduti erinevate üliõpilasorganisatsioonide vilistlaskogudesse. Sajandi alguses eksisteerisid põhiliselt saksa arstide ühendused, mille olemasolu innustas eesti rahvusest üldarste ja hiljem ka hambaarste looma oma seltse. Esimene eesti rahvusest hambaarstide selts, nimega Eesti Hambaarstide Selts, moodustati Tartus ja registreeriti Tartu-Võru Rahukohtus 26. novembril 1921. aastal. Asutajad olid Helmi Schlossmann, Juuli Sarepera (Tartu Hambaarstide Kooli juhataja) ja Alma Jüriado-Paris. 7. märtsil 1923 registreeris Tallinna-Haapsalu Rahukohus Tallinna Hambaarstide Seltsi. See oli üheks põhju-

seks, miks Tartu hambaarstid otsustasid muuta oma seltsi nime. Teiseks põhjuseks oli, et seltsi tegevusest saaksid osa võtta ka teistest rahvustest hambaarstid. Seega sai Eesti Hambaarstide Seltsi juriidiliseks järeltulijaks Tartu-Võru Rahukohtus 12. jaanuaril 1924 registreeritud Tartu Hambaarstide Selts. Esimeseks juhatuse esimeheks oli Juuli Sarepera.

20. sajandi alguses tegelesid Eestis suuja hambahaiiguste raviga Tartu Ülikooli arstiteaduskonna lõpetanud arstid, ülikoolide arstiteaduskonna juures eksternatuuri korras dentisti kutse saanud ja Tartu Hambaarstide Kooli lõpetanud hambaarstid (1). Kui seltside algaastatel kuulusid arstid arstide seltsi ning hambaarstid ja dentistid hambaarstide seltsi, siis 1920. aastate lõpu poole hakkasid hambaarstide seltsid ühendama meedikuid, kes töötasid hambaravi alal. Samuti kaotas tähtsuse rahvuslik kuuluvus. Seltsi tegevuses võisid osaleda vene, saksa, juudi jt rahvustest hambaraviga tegelevad inimesed.

30. jaanuaril 1926 registreeris Tallinna-Haapsalu Rahukohus Tallinna Eesti Hambaarstide Seltsi. Kahe Tallinna hambaarstide seltsi baasil loodi Üle-eestimaaline Hambaarstide Seltside Liit, mille registreeris kohtu- ja siseminister 21. märtsil 1931. Seltside liidu liikmemaksuks arvestati 1 kroon igalt alaseltsi laekunud 5 kroonilt. Ei ole teada, kas nimetatud seltside liiduga ühines ka Tartu Hambaarstide Selts, mis küll võttis osa seltside liidu organiseerimisest 1920ndate lõpus (2).

Tartu Hambaarstide Seltsi eesmärgiks oli (sõnastus vastavalt põhikirjas olevale) „a) oma liikmete teaduslikule arenemisele kaasaaitamine; b) saavutada kõlblist ja materiaalist abi oma liikmetele; c) kollegiaalvahekorra loomine liikmete vahel ja arusaamatuste lahendamine seltsi liikmete ja haigete vahel; d) olla väljas hambaarsti kutse huvide kaitseks; e) korraldada populaarseid kõnesid, et rahva hulgas tarvilisi arstlikke teadmisi laiali jaotada“ (3). Nende sihtide saavutamiseks nähti ette järgmisi abi-

nõusid: „a) teaduslikud ettekanded ja nende arutamine; b) hambaarstide kongresside kokkukutsumine; c) kursuste korraldamine hambaarstide täiendamiseks professorite, lektorite, arstide ja hambaarstide kutsumisega selleks otstarbeks; d) pööramine seadusandlistesse ja valitsusasutustesse ettekannete ja palvetega kõikidesse hambaarsti aladesse puutuvatesse küsimustesse; e) raamatukogu, lugemislaua, laboratooriumi, näituste ja muuseumi asutamine“. Raha kõige selle saavutamiseks pidi kogunema liikmemaksudest, avalikest loengutest ja pidudest. Liikmemaks aastas oli 500 marka. Näiteks hamba eemaldamine tuimestusega maksis 150 marka ja kilo võid 240 marka (3).

1930. aastatel küpses tüli hambaarstide ja -tehnikute vahel. Hambatehnikud süüdistasid hambaarste ekspluateerimises ja kõrgetes hindades. Hambaarstid aga tehnikuid, et nende hinnad on kõrged ja nad töötavad patsiendi suus, omamata vastavat haridust. Tüli lõppes 1931. a seaduse vastuvõtmisega, mille alusel keelati tehnikutel töötada suus. Hambatehnikuna said töötada pärast vasta-va kutseksami sooritamist keskharidusega Eesti kodanikud. Hinnakiri, mille kinnitas riigikogu hambatehnilisteks töödeks, ei rahuldanud hambaarste – hinnad osutusid palju madalamaks võrreldes naaberriikidega. Läbirääkimised toimusid haigekassaga riigitöötajate hambaravi korra ja hindade küsimustes, maksuametiga tulude arvestamise korra üle. Tartu ja Tallinna Eesti Hambaarstide Seltsid korraldasid ühiskoosolekuid. Arutati, kuidas parandada hambaravi kvaliteeti ja õigusakte; koguti materjale välisriikides; uuriti, kuidas toimub hambaravi Saksamaal, Lätis, Soomes, Ameerika Ühendriikides. Saadud materjalide alusel hakati välja töötama märgukirju haigekassale Tallinnas ja tegema koostööd Tartu Ülikooliga hambaarstiteaduse õppekava koostamiseks (2).

Siseasjade rahvakomissari otsusega lõpetati meditsiiniseltside tegevus 1940. a sügisel. Põhjenduseks toodi, et „nende organisatsioonide tegevus võib kahjustada ühiselulise

solidariteedi ja rahva ühtluse kujunemist ning mõnede nende organisatsioonide poolt taotletavad eesmärgid on üle läinud riiklikele organeile“ (3). Nii lõpetasid tegevuse kõik hambaraviseltsid Tartus ja Tallinnas.

TEINE PERIOOD: 1954–1997

Alates 1948. a hakati Tartu ja Tallinna poliiklinikes korraldama erialaseid teaduslikke koosolekuid, mis valmistasid ette Eesti NSV Stomatoloogide Teadusliku Seltsi loomise 1954. a lõpus Eesti NSV Tervishoiu Ministeeriumi juures (4). ENSV Stomatoloogide Teaduslik Selts kuulus NSVL Stomatoloogide Teaduslikku Seltsi. Asutajaseltsid olid Tallinna ja Tartu Stomatoloogide Teaduslikud Seltsid.

Tallinna seltsi asutamiskoosolek toimus 28. augustil 1954. Asutajaliikmeid oli kokku 42, nendest 10 Harju, Haapsalu ja Rapla rajoonist. Esimeseks seltsi esimeheks valiti M. Grossthal. Tallinna Stomatoloogia Seltsi liikmeid oli 31. detsembril 1972. aastal 202. Tallinna seltsi esimeestena on töötanud veel R. Saluri-Aasmaa (1964–1967) ja H. Kross (1967–1973), seejärel A. Müür, K. Leps, T. Kulli, I. Porkanen.

Tartu Stomatoloogide Teadusliku Seltsi asutamiskoosolek peeti 20. oktoobril 1954. Alul oli seltsi liikmeid 40, 1972. a 88. Juhatause esimeesteks on sel perioodil olnud kronoloogilises järjestuses R. Saluri-Aasmaa (1954–1956), V. Rütli (1956–1958), A. Lõhmus (1959–1965), A. Kõdar (1966–1968), S. Russak (1969–1972), M. Lõvi (1973–1978), E. Leibur (1979–1984), T. Seedre (1985–1987), E. Leibur (1987–1991), M. Saag (1991–1998) (5). 1997. aasta lõpuks oli Tartu seltsis peetud 219 koosolekut.

Lisandusid regionaalsed alaseltsid Viljandis ja Pärnus 1961. a, Narvas ja Kuressaares (Kingissepas) 1962. a, Rakveres 1964. a ja Kohtla-Järvel 1972. a (6).

Teadusliku seltsi liikmete arv kasvas pidevalt, kuni 1987. aastal hõlmas see 92% kõigist hambaarstidest. 1964. a kuulus seltsi 136, 1978. a 571 ja 1987. a 811 liiget, mis oli 92% kogu arstkonnast (6).

Eesti Stomatoloogide Teadusliku Seltsi tegevust juhtisid Valter Hiie (1954–1963), Georg Veerma (1963–1969), Nadežda Vihm (1969–1978), Silvia Russak (1978–1998).

Peale seltsi koosolekute, vabariiklike konverentside (1954, 1956, 1958, 1964, 1968, 1974, 1979, 1983), kongresside (1988, 1993) ja regionaalsete seltside ning seltsidevaheliste laiendatud koosolekute pidamise oli sellel perioodil väga oluline suu tervishoiu tõdede propageerimine rahva seas. Ainuüksi 1972. aasta vältel pidasid seltsi liikmed 1172 sanitaarhariduslikku loengut erinevates laste- ja täiskasvanute kollektiivides, kuna arsti töökohustustes oli sanitaarhariduslik töö (4 tundi nädalas). Oluliseks ülesandeks oli haarata seltsi tegevusse maksimaalselt vabariigi arste ja parandada üle vabariigi hambaravi kvaliteeti. Eesti Stomatoloogide Teaduslik Selts on saanud 1981. a ENSV Tervishoiu Ministeeriumi aukirja ja 1985. a Üleliidulise Stomatoloogide Teadusliku Seltsi juhatause aukirja (6). 25. jaanuaril 1994. a kinnitas notar Tartu Stomatoloogide Seltsi põhikirja. Iseseisvumise perioodil kuni 1998. a kandis erialase tegevuse põhiaktiivsust Eestis just Tartu selts. 08.05.1996 kanti Eesti Stomatoloogide Selts Eesti ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide registrisse.

Vabariikliku seltsi eestvedamisel moodustati 1962. aastal Tartus Hambatehnikute Selts, millel oli 4 piirkondlikku filiaali Tartus, Tallinnas, Pärnus ja Viljandis. Aastaks 1979 oli hambatehnikute seltsil 180 liiget ja seltsi juhatas J. Hunt.

KOLMAS PERIOOD: 1998–2007

See periood sarnaneb esimese perioodiga, kus hambaravi teostab täielikult erameditsiin. 1998. a reorganiseeriti Eesti Stomatoloogia Selts. 26. jaanuaril 1998. a võeti vastu uus põhikiri, muudeti nime ja seltsi presidendiks valiti senine Tartu Stomatoloogide Seltsi esimees ja Eesti Hambaarstide Liidu juhatause liige Mare Saag.

Eesti Stomatoloogia Selts (registrisse kantud Tartu Linnakohtus 30.12.1998) oli

juuriiliste isikute ühendus, millesse kuulus 4 piirkondlikku seltsi kokku 527 liikmega:

- Tallinna Stomatoloogia Selts (registreeritud Tallinna Linnakohtus 27.08.1999), esinaine Anne Männik;
- Tartu Stomatoloogide Selts (registreeritud Tartu Linnakohtus 05.02.1997), esinaine Piia-Heidi Kreegimäe;
- Saaremaa Stomatoloogide Selts (registreeritud Pärnu Maakohtus 21.01.1998), esinaine Meeri Koppel;
- Viljandi Stomatoloogide Selts (registreeritud Pärnu Maakohtus 15.09.1999), esinaine Anna Adari.

Seltside liitumise lepingud allkirjastati 10. detsembril 1999.

2002. a esitas avalduse Eesti Stomatoloogia Seltsiga ühinemiseks Eesti Kutseliste Hambatehnikute Selts (esinaine Tiia Mere).

Seltside ühinemisavaldused põhinesid soovil ühineda teiste oma eriala seltsidega, et paremini esindada oma liikmete huve. Hambaarstid jäid regionaalsete seltside liikmeks.

Eesti Stomatoloogia Seltsi tegevuse eesmärgid ja probleemid on tervikuna hämmastavalt sarnased esimesel perioodil kirjeldatuga. Reorganiseerimise järel seltsi tegevus intensiivistus ja muutus oluliselt mitmekesisemaks.

Järjest enam aega ja energiat on kulutatud läbirääkimistele Eesti Haigekassa ja Sotsiaalministeeriumiga. Eesti Stomatoloogia Selts astus 1995. aastal Ülemaailmse Hambaarstide Föderatsiooni liikmeks (FDI), FDI Euroopa Regionaalse Organisatsiooni (ERO) liikmeks ja oli ka Eesti Arstide Liidu liige. Meie inimesed kuuluvad paljudesse rahvusvahelistesse teadusorganisatsioonidesse.

Alates 1996. a on suvel toimunud Eesti Hambaarstide Päevad (EHP). Küll "Quintessenz Eesti" nime all Tartu Stomatoloogide Seltsi alustatuna ja 1998. a reorganiseeritud Eesti seltsile üle antuna koos loenguprogrammi ning hambaravi tarvikute näitusega. Alates 1998. a on konverentsile kutsutud ka hambaarstide abilised ja õed. Osavõtjate maksimaalne arv oli 2007. aastal 973. Konverents on alati toimunud Tartus

nii Vanemuise teatri- kui ka kontserdisaalis. Kõrval on olnud näitus (2007. a 38 eksponeenti). Korraldustöö põhiraskust on aastate pikku kandnud Mare Saag, Rita Nõmmela, Ellen Lepasaar, Piia-Heidi Kreegimäe, Taavo Seedre. Hambatehnikutele on loenguid aidanud korraldada Tiia Mere, Viive Sarapuu ja Meeme Mõttus. Heaks koostööpartneriks on olnud Andrus Kõrge firmast Medior Marketing. Lektoriteks on olnud tunnustatud spetsialistid kodumaalt ja paljudest välisriikidest. Alati on koos programmiga trükitud ettekannete teesid. Iga-aastase üritusena on see olnud suur koormus Eesti seltsi juhatusele.

Aastatel 1996–2000 toimetati ajakirja Quintessenz Eesti, millest tulenes ka konverentsi nimi EHP algaastatel. Eesti Stomatoloogia Selts on toetanud kollektiivtelimusega kahe teadusajakirja väljaandmist: 2001–2004 Eesti Arst ja alates 2006. a praeguseni Stomatologija, Baltic Dental and Maxillofacial Journal.

Seltsi töö on alati toimunud ühiskondlikel alustel. Aktiivsete liikmete austamine on ainus viis neid tänada tehtud töö eest. Eesti Stomatoloogia Seltsi auliikmeteks on valitud Anna Adari, Siiri-Mai Hanstein, Maie Kalnin, Ia Kask, Aliia Kõdar, Edvitar Leibur, Aino Lepik, Kaie Leps, Silvia Lumiste, Anu Männaste, Ariadne Müür, Virve Pärni, Tamara Rekk, Silvia Russak, Kristel Urm, Nadežda Vihm.

Eesti Stomatoloogia Selts oli mittetulundusühing. Seltsi tegevuse oluliseks eesmärgiks oli oma liikmete kvalifikatsiooni parandamine koolituste kaudu. Näiteks andis 2000. a Eesti Stomatoloogia Selts välja oma liikmetele 1527 tunnistust osavõtu kohta seltsis registreeritud erinevatest loengutest, seminaridest ja praktilistest õppustest lisaks Eesti Hambaarstide Päevade osalemistunnistusele.

Kahe erineva skeemi järgi (1998 ja 2004) on välja töötatud kulupõhised hambaravi teenuste hinnad. Töörühma juht oli mõlemal korral Ülo Pintson. Kaastööd tegid M. Saag, R. Nõmmela, T. Seedre, O. Salum, V. Sarapuu ja K. Meiesaar. Ülo Pintson on

ka edaspidi olnud aktiivne suhtlemisel haigekassaga. Koostöölepe hambaarstidele mõeldud tarkvara koostamiseks sõlmiti firmaga Softronic Baltics 09.06.2001. Tarkvara ja e-haigusloo koostamisel on aktiivselt kaasa töötanud Indrek Truija.

2003. aastal alustati hambaarstide pädevussertifitseerimist.

2004. aastal osteti uued kontoriruumid Tartus Lille 12–5.

Kõrvuti koolitustega on seltsi töös suure mahuga olnud suu- ja hambahaiguste ennetus. Koostöös firmaga Procter&Gamble viidi aastatel 1997–2006 ellu hambahaiguste ennetusprojekt “Kopra Miku” II klassi õpilastele; Eesti Haigekassa toel toimus piirkondlike projektide raames 5–6aastaste laste hammaste läbivaatus; korraldati loenguid, seminare, teabepäevi, tervisepäevi; koostati näitlikke õppevahendeid: videofilm “Terved hambad” (1997), lüümikute komplekt “Kau-ni naeratuse nimel” (1998, R. Nõmmela, S. Russak); tõlgiti ja trükiti WHO väljaanne kooliõpetajatele “Suuõõne ja hammaste terviseõpetus” (1997, M. Saag); ilmusid eri vanuses lastele ja täiskasvanutele E. Valteri illustreeritud voldikud “Minu hambad” (S-M. Mäenurm ja A. Männik); disainiti ja võeti kasutusele “Hambapass” (2000, S. Russak, R. Nõmmela), mille trükkimist toetasid Eesti Haigekassa, Procter&Gamble ja Wrigley; koostati lauamäng (R. Nõmmela); avati suutervise veebilehekülg “Suuõõne haigused ja nende ennetamine”: www.ut.ee/tervis/hambad; laste teatrietendustel levitati hambahaiguste ennetamise põhitõdesid suuliste etteastetena, posteritena või voldikutena (S. Russak, J. Olak, S-M. Mäenurm). Kirjutati ja trükiti raamatuid: “Hambakaarieste profülaktika” (1996, S. Russak), “Hamba-lõualuustsüsteemi anomaaliaste profülaktika” (2000, R. Nõmmela), “Töö tervishoid ja tööohutus stomatoloogiakabinetis” (1999, S. Soon, trükkimise korraldas R. Nõmmela), “Laste hambaravijuhised” (2005, M. Saag, S. Russak), “Joogivee fluori sisaldus Eestis, selle tähtsus hambakaarieste ja fluoroosi levimuses

ja ennetuses“ (2005, E. Indermitte, A. Saava, M. Saag, S. Russak), milles on tehtud kokkuvõtted seltsi tellitud ja rahastatud uuringust.

Aktiivsed on olnud ka suu- ja näolõualuude kirurgid (Eesti Näo-lõualuukirurgide ja Plastikakirurgide Selts registreeriti 10.06.2003), ortodondid (Eesti Ortodontide Selts registreeriti 08.04.2004) ja Eesti Hambaproteesimise Selts (registreeriti 08.10.1998). Koostöös teiste Balti riikidega on kirurgid ja ortodondid regulaarselt korraldanud ühiseid erialakonverentse.

Veel on Eestis toimetanud Naishambaarstide Ühendus (asutatud 20.06.2001) ja Eesti Meeshambaarstide Klubi (asutatud 1995, registrisse kantud 08.03.2002), kelle tegevus on elule veelgi värvi lisanud.

Niisama aktiivselt tegutses kolmandal perioodil Eesti Hambaarstide Liit (EHL), mille asutasid Eesti Vabariigis töötavad era-hambaarstid, et kaitsta eraarstide huvisid, ja mis registreeriti 20. detsembril 1991. Presidendiks valiti Riho Rätsep, tema järel Kristjan Gutmann (1998–2007).

Seoses erameditsiini arenguga tekkis palju teisi probleeme lisaks koolitusele ja ennetustegevusele, millega selts oli nõukogude ajal tegelenud. Põhikirja kohaselt oli Eesti Hambaarstide Liidu tegevuse eesmärgiks edendada igal võimalikul viisil stomatoloogia valdkonda Eesti Vabariigis, võtta endale hambaarstide ametiühingu funktsioonid. Seisuga 01.03.1994. a oli hambaarstide liidul 148 liiget, 2007. aastal 430 liiget. Eristati liidu täis-, noor-, senior-, välis- ja auliikmeid. EHLi egiidi all toimusid aastatel 1994–2007 Tallinnas hambaravimessid (Eesti Näitused). Populaarsed on olnud EHLi suvepäevad.

Hambaarstide Liit andis eksperdi hinnanguid tegevuslitsentside väljastamiseks, töötas välja hambaarstide eetikakoodeksi, tegi aktiivselt koostööd haigekassa ja Sotsiaalministeeriumiga (koostööleping 1997), sõlmis 1991. a koostöölepingu Põhjamaade hambaarstide liitudega. 1998. a viis Eesti Hambaarstide Liit Eesti ELi juures oleva DLC (*Dental Liaison Committee*) vaatlejaliikmeks

ja seoses ELi liitumisega 2004. aastal CED (*Council of European Dentists*, reorganiseeritud DLC) liikmesriigiks. Teist perioodi on CED juhatuse liikmeks valitud Piret Väli. 2000. aastal korraldati Piret Väli eestvedamisel TAIEXi väljasõiduistung Tallinnas (*Technical Assistance and Information Exchange Office EL Komisjoni juures*). 23.03.2007 toimus Tallinnas EHLi korraldatud CED juhatuse koosolek.

Alates 1999. a on koostöös Eesti Hamba- tehnikute Liiduga antud välja ajakirja Hammas (toimetaja T. Jänes). Koostöös firmaga Colgate Palmolive käivitati hambahaiguste ennetuse kooliprogramm 4. klassidele ning tasuta profülaktiliste läbivaatuste kampaania täiskasvanutele ja palju muud. Koostöös Eesti Näitustega on EHLi egiidi all toimunud kevadine hambaravimess.

EHLi initsiatiivil on toimunud ümarlaua- nõupidamine Eesti Haigekassa ja Sotsiaal- ministeeriumiga ning õiguskantsleri büroo esindajaga. EHL on aktiivselt osalenud ka Eesti Koostöökoja (endine Ühiskondliku Leppe Sihtasutus) tervishoiupoliitika doku- menti ettevalmistamisel.

Kuna sellel perioodil olid järjest suure- ma töömahuga läbirääkimised haigekassa ja Sotsiaalministeeriumiga, lahendati kõiki hambaarste puudutanud probleemid Eesti Stomatoloogia Seltsi ja Eesti Hambaarstide Liidu koostöö korras. Esimene ühine koos- olek toimus 23. mail 1997 Tartus (EHL ja Tartu selts). Eesti Stomatoloogia Seltsi ja Eesti Hambaarstide Liidu ametlik koostöö- leping allkirjastati 15.05.1998. Selle kohaselt kohustusid mõlemad organisatsioonid

- 1) konsulteerima omavahel kõigis küsimus- tes, mis puudutavad Eesti hambaarstkon- da tervikuna, ja välja töötama mõlemaid pooli rahuldavad ühisotsused;
- 2) kooskõlastama omavahel tegevusvaldkon- nad, tegutsedes vastavalt oma põhikirjale, ja
- 3) kooskõlastama kalendaarselt tööplaanid suuremate ürituste korral.

Ühiselt tehti järgmist:

- koostöö Eesti Vabariigi Tervishoiu- ministeeriumiga stomatoloogilise strateegia väljatöötamiseks;

- koostöö kutsstandardiseerimise nõuko- guga;
- ettepanekud stomatoloogiat puudutavate normatiivaktide väljatöötamiseks;
- rahvastiku tervishoiualase haridustaseme tõstmine;
- koostöö maailma analoogsete organisat- sioonidega;
- liidu liikmete juriidilise kaitse korralda- mine ja eksperdihinnangute andmine eriala raames;
- eriala arengukava koostamine ja uuenda- mine;
- eriala eksperdikomisjonide moodusta- mine ja raviteenuse kvaliteedi ekspertiis kaebuste korral;
- hambaarstidele mõeldud tarkvara aren- damise nõustamine, vajaduste kindlaks- tegemine;
- erialase täiendusõppe korraldamine;
- haiguste ennetamiseks ja varajase diag- noosimise tõhustamiseks vajaliku teabe levitamine rahvastiku hulgas.

Tekkis olukord, kus kahe hambaravi eriala organisatsiooni paralleelne tegutsemine muutus mõttetuks, järjest sagedamini kos- tis mõtteavaldusi ühinemise otstarbekusest. 29. jaanuaril 2003 tegi Eesti Hambaarstide Liit Eesti Stomatoloogia Seltsile kirjaliku ettepaneku alustada läbirääkimisi, et kahe organisatsiooni baasil luua üks suurem ja tugevam.

27. augustil 2004. a kirjutasid Tartus ühinemislepingule alla kuue seltsi esime- hed: K. Gutmann – Eesti Hambaarstide Liit, M. Saag – Eesti Stomatoloogia Selts, P-H. Kreegimäe – Tartu Stomatoloogi- de Selts, A. Männik ja S-M. Mäenurm – Tallinna Stomatoloogia Selts, E. Tamkivi – Saaremaa Stomatoloogide Selts, A. Adari – Viljandi Stomatoloogia Selts.

Siinkohal jätame kirjeldamata, milline juriidiline kadalipp tuli läbida, ja ei ole täht- tis, kui palju see lõpuks maksma läks, aga uus põhikiri kinnitati 16.02.2007 ja üks, kõiki hambaarste ühendav organisatsioon MTÜ Eesti Hambaarstide Liit registri-

koodiga 80253809, aadressiga Lille 12–5, 51010 Tartu, registreeriti Tartu Maakohtus 17.08.2007. Presidendiks valiti 05.10.2007 Piret Väli. Liikmeid on 692. Liidu logoks on Eesti Stomatoloogia Seltsi logo all tunnusts saanud hambakestega eesti rahvuslill – rukkilill.

Suurte muudatuste aeg on läbi. Tegevus läheb tagasi normaalsesse, kuid reformide läbi aktiveeritud rütmi. Usume, et ühinenult on hambaarstid oma probleemide lahendamisel palju tulemuslikumad.

mare.saag@ut.ee

KIRJANDUS

1. Lõvi-Kalnin M, Kalnin V. Esimene hambaarstikool Eestis. Nõukogude Eesti Tervishoid 1981;3:208–10.
2. ERA Fond 1981, nim. 1, säilik nr. 2.
3. ERA Fond 14, nim. 4, säilik nr. 1341.
4. Vihm N. Eesti Stomatoloogide Teadusliku Seltsi tegevusest. IX Vabariiklik Stomatoloogide Konverents; 30.11–01.12.1978, Tartu. Tallinn; 1979. lk 3–7.
5. Leibur E. 35 aastat Tartu Stomatoloogide Seltsi. Eesti Arst 1990;69(2):144–5.
6. Russak S. Eesti Stomatoloogide Teaduslik Selts 1954–1989. Tartu Ülikooli stomatoloogia kateeder 1938–1988. Tartu; 1989. lk. 6–8.

SUMMARY

Dental unions in Estonia 1921–2008

The Estonian Society of Stomatology (ESS) and the Estonian Dental Association (EDA) were merged to form one organisation in August 2007. The new organisation bears the name Estonian Dental Association and has the logo of the Estonian Society of Stomatology, the Estonian national flower, cornflower, with little teeth on the petals. The first Estonian Dental Society was established in 1921 in Tartu which united dentists of various nationalities. In all periods dental unions have carried out a number of similar activities: continuous postgraduate training, consulting the Ministry of Social Affairs and the Health Insurance Fund concerning oral health care and prices for dental treatment for the local population, as well as presenting of the interests of dentists to the government. The article reviews

the activities of dental organisations during the periods 1921–1940, 1954–1997 and 1998–2007. In the 1990s the ESS and the EDA, the two most important dentists' organisations in the Republic of Estonia, were functioning in parallel, having almost similar goals and statutes, sometimes duplicating activities, sometimes competing with each-other. Such a situation was confusing for state authorities as well as for foreign partners and members. It was evident that all dentists should be incorporated into one representative organisation, to consolidate manpower and to represent the Estonian dental community world-wide. In 1997 the first joint boards' meeting took place in Tartu, followed by a cooperation agreement in 1998 and merging of manpower and resources in 2007.